# מהדורה למורה – מפתח תשובות

## מטרות הדף:

- להבין את עקרון שלטון הרוב ואת הצורך בהגנה על זכויות המיעוט
- לזהות את מושג חופש הביטוי וגבולותיו
- לתרגל כתיבת טיעון הכולל טענה נגדית והפרכה

גרסה רגילה – כל הפריטים.

### חלק א' – הבנת הנקרא

- 1. ב – 18
- 2. ב – מצב שבו הרוב משתמש בכוחו כדי לפגוע במי ששונה
- 3. ב – אלכסיס דה טוקוויל
- 4. ג – הרוב מכריע, אבל אסור לו לפגוע בזכויות היסוד של המיעוט
- 5. ב – לפגוע בשם הטוב של אדם בשקר

### חלק ב' – נכון או לא נכון

- 1. נכון – כך נכתב בפסקה הראשונה
- 2. לא נכון – 18 הצביעו לציוד, 12 לתרומה
- 3. נכון – כמו הזכות לשוויון, לכבוד וחופש הביטוי
- 4. לא נכון – אסור להסית לאלימות, להשפיל או לפגוע בשם טוב
- 5. לא נכון – כולם הוזמנו אף שההחלטה היתה לקנות ציוד

### חלק ג' – השלמת מילים

- 1. מתקבלת
- 2. עריצות
- 3. חופש
- 4. רוב
- 5. להסית

### חלק ד' – התאמה: מושג והגדרה

- 1 – ג (החלק שקיבל יותר קולות)
- 2 – ב (שלטון אכזרי הפוגע בזכויות אחרים)
- 3 – א (גבול שאסור לעבור)
- 4 – ד (החלטה סופית בין אפשרויות)
- 5 – ה (זכויות שמגיעות לכל אדם)

### חלק ה' – לשון: צירופי סמיכות

- 1. ב – שלטון הרוב
- 2. ב – זכויות המיעוט
- 3. א – דעת המיעוט
- 4. ב – כבוד האדם

### חלק ו' – שאלות פתוחות

- 1. הזכות לשוויון, הזכות לכבוד, וחופש הביטוי
- 2. כדי להראות דוגמה מוחשית לכך שאפשר להכריע ברוב ובכל זאת לשמור על זכויות המיעוט
- 3. דעות משתנות עם הזמן, ולכן חשוב להגן על זכויות כל קבוצה כי התפקידים עלולים להתחלף
- 4. טענה נגדית: אם תמיד מתחשבים במיעוט לא מקבלים החלטות. הפרכה: הגנה על זכויות אינה מונעת הכרעה, כפי שקרה בכיתה ח׳3

### כרטיס יציאה – מה לחפש

- רוב=החלק הגדול שמחליט; מיעוט=החלק הקטן
- דוגמאות: זכות לשוויון, לכבוד, חופש ביטוי
- אסור להסית לאלימות, לפגוע בשם טוב או להשפיל

## טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח בדיון קצר על החלטות שהתקבלו ברוב בכיתה בפועל, ולקשר לדוגמת קופת כיתה ח׳3
- כדאי להדגים בעל פה את מבנה הטענה הנגדית וההפרכה לפני המשימה הכתובה
- בחלק הלשון אפשר לתרגל בעל פה עוד דוגמאות של צירופי סמיכות מתחום האזרחות

# דף תרגול: הרוב מחליט – ומה עם המיעוט?

דף התלמיד/ה רגיל

**שם:** _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בכיתה ח׳3 הוחלט ברוב קולות מה לעשות בכסף הקופה. המקרה הזה פותח שאלה גדולה יותר: מה מותר לרוב להחליט, ומה אסור לו לקחת מהמיעוט?

## 1 חלק א׳ – הבנת הנקרא

הקיפו את התשובה הנכונה.

**1.** כמה תלמידים הצביעו לקנות ציוד למסיבה?

א) 12 ב) 18 ג) 30 ד) 6

**2.** מהי 'עריצות הרוב' לפי הטקסט?

א) מצב שבו המיעוט שולט ב) מצב שבו הרוב משתמש בכוחו כדי לפגוע במי ששונה

ג) מצב שבו אין בחירות כלל ד) מצב שבו כל ההחלטות מתקבלות פה אחד

**3.** מי הזהיר מפני 'עריצות הרוב' במאה ה-19?

א) אפלטון ב) אלכסיס דה טוקוויל ג) דני אבדיה ד) דוד בן גוריון

**4.** מהי הטענה המרכזית של הטקסט?

א) הרוב תמיד צודק ב) אין צורך בהצבעות

ג) הרוב מכריע, אבל אסור לו לפגוע בזכויות היסוד של המיעוט ד) חופש הביטוי אינו מוגבל כלל

**5.** מה אסור לעשות גם בזכות חופש הביטוי, לפי הטקסט?

א) להביע דעה אישית ב) לפגוע בשם הטוב של אדם בשקר ג) לבקר החלטה ד) להציע רעיון חדש

## 2 חלק ב׳ – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

| # | משפט | ✔ נכון | ✘ לא נכון |
|---|---|---|---|
| 1 | בקופה הכיתתית נאספו 600 שקלים. | ☐ | ☐ |
| 2 | כל 30 התלמידים הצביעו לתרום לעמותה. | ☐ | ☐ |
| 3 | לפי הטקסט, יש זכויות שהרוב אינו רשאי לקחת גם אם הוא מצביע על כך. | ☐ | ☐ |
| 4 | לפי הטקסט, חופש הביטוי הוא זכות ללא שום גבול. | ☐ | ☐ |
| 5 | בכיתה ח׳3 מי שהצביע לתרומה לא הוזמן למסיבה. | ☐ | ☐ |

## 3 חלק ג׳ – השלמת מילים

השלימו את המילה החסרה.

**1.** הדמוקרטיה משתמשת בכלל שההחלטה שקיבלה את מרב הקולות היא ה _____

**2.** אלכסיס דה טוקוויל הזהיר מפני _____ הרוב

**3.** הזכות להביע דעה גם כשהיא אינה מוצאת חן בעיני הרוב נקראת _____ הביטוי

**4.** המיעוט של היום עשוי להיות ה _____ של מחר

**5.** חופש הביטוי אינו מתיר _____ לאלימות

## 4 חלק ד' – התאמה: מושג והגדרה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

| | | |
|---|---|---|
| **1.** רוב | ___ | **א.** גבול שאסור לעבור |
| **2.** עריצות | ___ | **ב.** שלטון אכזרי הפוגע בזכויות אחרים |
| **3.** קו אדום | ___ | **ג.** החלק שקיבל יותר קולות |
| **4.** הכרעה | ___ | **ד.** החלטה סופית בין אפשרויות |
| **5.** זכויות יסוד | ___ | **ה.** זכויות שמגיעות לכל אדם |

## 5 חלק ה' – לשון: צירופי סמיכות

הקיפו את התשובה הנכונה.

**1.** איזה צירוף כתוב נכון?

(א) השלטון הרוב (ב) שלטון הרוב (ג) שלטון הרוב ה (ד) הרוב שלטון

**2.** איזה צירוף כתוב נכון?

(א) הזכויות המיעוט (ב) זכויות המיעוט (ג) זכויות ה מיעוט (ד) המיעוט זכויות

**3.** הצירוף הנכון ל'הדעה של המיעוט' הוא:

(א) דעת המיעוט (ב) הדעה מיעוט (ג) דעה המיעוט (ד) מיעוט הדעה

**4.** הצירוף הנכון ל'הכבוד של האדם' הוא:

(א) הכבוד אדם (ב) כבוד האדם (ג) אדם הכבוד (ד) כבוד אדם ה

## 6 חלק ו' – שאלות פתוחות

ענו בקצרה.

**1.** ציינו שלוש זכויות שהרוב אינו רשאי לקחת לפי הטקסט.

**2.** מדוע הכותב/ת חוזר/ת בפסקה 5 לסיפור כיתה ח'3?

**3.** מה פירוש המשפט 'המיעוט של היום עשוי להיות הרוב של מחר'?

**4.** מצאו בטקסט את הטענה הנגדית ואת ההפרכה שלה, ונסחו אותן במילים שלכם.

### כרטיס יציאה

מה ההבדל בין רוב למיעוט?

תנו דוגמה אחת לזכות שהרוב אינו רשאי לקחת מהמיעוט

מהו גבול אחד של חופש הביטוי?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀